

Ydelsesaftale Miljø- og livscyklus- vurderinger (LCA) på affaldsområdet

Ydelsesaftale til rammeaftale indgået mellem
Miljø- og Fødevareministeriet
og
Danmarks Tekniske Universitet
om forskningsbaseret myndighedsbetjening af
Miljø- og Fødevareministeriet med underliggende styrelser
2018-2021

Indhold

1.	Indledning	3
1.1	Formål	3
1.2	Udmøntning af de strategiske sigtelinjer	3
1.3	Direktivforpligtelser, lovgivning mm.	3
2.	Faglige indsatsområder	4
2.1	Miljø- og livscyklusvurderinger indenfor affaldsområdet	4
2.2	Drikkevand, spildevand og klimatilpasning	5
3.	Organisering og bemanning af samarbejdsfora	7
4.	Konsortier og samarbejder	8
5.	Økonomi	9
5.1	Særbevillinger	9
5.2	Opgaver for andre myndigheder	9
6.	Tillægsaktiviteter	10
7.	Arbejdsprogram	10

1. Indledning

Denne ydelseaftale indgås mellem Miljø- og Fødevarerministeriet (MFVM) og Danmarks tekniske Universitet (DTU). Aftalen vedrører universitetets leverance af forskningsbaseret myndighedsbetjening inden for miljø- og livscyklusvurderinger (LCA) på affaldsområdet til MFVM i perioden 2018-2021.

1.1 Formål

Ydelseaftalens formål er at beskrive den faglige ramme for den forskningsbaserede myndighedsbetjening, som DTU forventes at udføre inden for MFVM's bevilling. Dette omfatter dels de faglige indsatsområder, som universitet leverer ydelser til MFVM indenfor, dels den forskningsmæssige opbygning af kompetencer som grundlag for den forskningsbaserede myndighedsbetjening. Arbejdsprogrammets formål er i tillæg hertil at beskrive de konkrete opgaver og projekter, som forventes igangsat og/eller gennemført det kommende år. Arbejdsprogrammet udarbejdes årligt og vedlægges ydelseaftalen som bilag.

Parterne har indgået et langsigtet strategisk samarbejde, der styrker forskning og udvikling inden for LCA-området for affald og samarbejdet indenfor Drikkevand, spildevand og klimatilpasning.

Parterne er endvidere enige om et længerevarende samarbejde på affaldsområdet samt vandområdet, hvor DTU har særlige kompetencer og en specialiseret viden, som Miljøstyrelsen ønsker at gøre brug af.

Den forskningsbaserede myndighedsbetjening omfatter tre **typer ydelser**:

- Forskning og generel kompetenceopbygning
- Forskningsbaseret rådgivning
- Kontaktforum

I relation til denne ydelseaftale findes følgende **faglige indsatsområder**:

1. Miljø- og livscyklusvurderinger indenfor affaldsområdet
2. Drikkevand, spildevand og klimatilpasning (dog uden aftalemæssige forpligtelser)

Nedenfor beskrives de ydelser MFVM forventer leveret i henhold til ydelseaftalen. Arbejdsprogrammet beskriver de konkrete opgaver og projekter, som forventes igangsat og/eller gennemført det kommende år.

1.2 Udmøntning af de strategiske sigtelinjer

Nærværende ydelseaftale understøtter statens overordnede prioriteringer på affalds- og ressourceområdet, herunder ressourcestrategi for affaldshåndtering og strategi for affaldsforebyggelse.

1.3 Direktivforpligtelser, lovgivning mm.

Ikke relevant for denne ydelseaftale. Men regeringsgrundlaget (2016), nævner følgende, som er det politiske ophæng til denne ydelseaftale:

"Regeringen går forrest i den grønne omstilling, og derfor bør livscyklusperspektiver i højere grad indgå i beslutningsgrundlaget for offentlige investeringer og anskaffelser, således at der vurderes ud fra udgiftsniveaue samlet, fremfor anskaffelsespris alene."

2. Faglige indsatsområder

2.1 Miljø- og livscyklusvurderinger indenfor affaldsområdet

Livscyklusvurdering kan bibringe værdifulde informationer om de affaldssystemer, der undersøges, idet emissioner til miljøet medtages systematisk både fra direkte såvel som opstrøms og nedstrøms aktiviteter relateret til affaldssystemet. En livscyklusvurdering udgør kun en del af beslutningsgrundlaget, men systematisk anvendelse af værktøjet kan sikre at reelle miljøforbedringer opnås ved nye initiativer. DTU Miljø er internationalt førende inden for miljøvurdering af affaldshåndtering og udnyttelse af ressourcer i affald. Følgende forsknings- og rådgivningskompetencer hos DTU Miljø er i fokus:

- Systematisk analyse af miljømæssig performance af løsninger på affaldsområdet
- Livscyklusvurdering (LCA) og samfundsøkonomisk vurdering af affaldsteknologier og samlede affaldsløsninger (EASETECH)
- Model- og metodeudvikling indenfor LCA af affald og ressourcer, fx avanceret håndtering af usikkerheder og betydning af modelforudsætninger (EASETECH)
- Ressourceudnyttelse og genanvendelse af ressourcer i en cirkulær økonomi
- Vurdering af kvaliteten af ressourcer i affald og restprodukter
- Data for affaldets materialesammensætning såvel som fysisk-kemisk sammensætning
- Potentiel spredning af kemikalier via materialegenanvendelse

Ydelsesaftalen omfatter miljø- og livscyklusvurderinger på affaldsområdet og bidrager dermed til sikring af konsistente og robuste beslutningsgrundlag i relation til affald og ressourcer. Inden for ydelsesaftalen udarbejder DTU Miljø forskningsbaseret rådgivning, som kan bidrage til en øget viden og forståelse for de nødvendige forudsætninger ved miljøvurdering og livscyklusvurdering på affaldsområdet. Ydelsesaftalen bidrager til forbedring af datagrundlaget for udførelse af livscyklusvurdering, men omfatter også konkrete analyser og beredskaber. Endelig indeholder ydelsesaftalen udvikling af metode og model for livscyklusvurderingsværktøjet EASETECH, som bruges af DTU Miljø til at løse opgaverne for Miljøstyrelsen.

I 2015 blev der i tillæg til ydelsesaftalen indgået særskilt kontrakt om finansiering af to ph.d.-stillinger omhandlende karakterisering af husholdningsaffald. De to ph.d.-projekter støtter op om det overordnede formål "Implementeringen af målet om 50 % genanvendelse af husholdningsaffald i 2022" ved at bidrage med nødvendige data for affaldets fysiske og kemiske sammensætning og ressourcekvaliteten af genanvendelige materialer i affaldet. Dette arbejde understøtter kvaliteten af livscyklusvurderinger, fastlæggelse af genanvendelsesrater, og bidrager til at sikre, at indsamlingen af husholdningsaffaldet ikke efterfølgende hindrer genanvendelse. Det eksisterende datagrundlag for den fysisk-kemiske sammensætning af husholdningsaffaldet er begrænset, og der findes ikke data for affald indsamlet via genbrugsstationer. Miljøstyrelsen såvel som landets kommuner og affaldsselskaber benytter sig af LCA som beslutningsstøtteværktøj ved planlægningen af fremtidige affaldssystemer. Det er derfor nødvendigt at tilvejebringe et nutidigt og robust datagrundlag, for at sikre at løsningerne er kvalificeret bedst muligt.

Forskning og generel kompetenceopbygning

Ydelsen indenfor dette indsatsområde:

- Udvikling af metode og model for livscyklusvurdering (EASETECH). Udvidelse og opdatering af modelleringsværktøjet EASETECH, som er målrettet livscyklusvurderinger indenfor affald, energi, vand og spildevandsområdet.

Forskningsbaseret rådgivning

Ydelserne indenfor dette indsatsområde:

- Rådgivning inden for aftalens emneområder i form af ad hoc rådgivning, analyser og notater.
- Ekspertvurderinger af eksterne miljøvurderinger og LCA'er på affaldsområdet, som Miljøstyrelsen har brug for bidrag på.
- Levering af mindre analyser og beredskaber til pludseligt opståede sager indenfor affaldsområdet.

2.2 Drikkevand, spildevand og klimatilpasning

MST (Miljøstyrelsen) og DTU Miljø vil gerne i højere grad udveksle løbende information om strategiske satsninger, større projekter og andre væsentlige aktiviteter af gensidig interesse på vandområdet. Informationsudvekslingen sker hovedsageligt via specifikke projektsamarbejder og ved møder mindst en gang årligt samt efter behov.

DTU Miljø har en række forsknings- og rådgivningskompetencer, som har særlig relevans for MST's forvaltning på vandområdet. Som basis for MST's understøttelse af teknologiudvikling og forsyningssikkerhed på både drikkevand og spildevand er forskning, generel kompetenceopbygning og forskningsbaseret rådgivning aktuelt. Følgende forsknings- og rådgivningskompetencer hos DTU Miljø er i fokus:

- Vandressourcer og vandbehandling - grundvand/drikkevand: On-line målinger og mikrobiologi, mikroplast i grundvand og drikkevand, afgivelse af metaller og organiske stoffer fra installationer, mikrobiel vækst i drikkevandsledninger, drikkevandsbehandling og drikkevandsikkerhed, anvendelse af sekundavand.
- Vandbehandlingsteknologier – spildevand/regnvand
- DTU Miljø er vidensførende på europæisk niveau inden for spildevand, sammensætning og behandling med fysiske, biologiske og kemiske metoder og har desuden kompetencer inden for anvendelse af regnvand, sammensætning af regn- og spildevand, behandling af regnvand i bassiner, filtre og lokale naturnære håndteringsanlæg, samt inden for behandling af overløbsvand fra kloaksystemer med fysisk-kemiske metoder. Dette kan bruges i MST's forvaltning af spildevand og regnvand, et øget fokus på mikroplast samt cirkulær økonomi.
- Klimaeffekter og – tilpasning på vandområdet. DTU Miljø har en række særlige kompetencer i forbindelse med at skønne de forventede ændringer i nedbørsmønstre samt at forstå og modellere sammenhængen mellem øget nedbør og effekter i vandmiljøet, herunder overbelastninger af kloaksystemer, oversvømmelser og havvandsstigninger. Samtidig har DTU en stor indsigt i sammenhængen mellem mulige tiltag, omkostninger i forbindelse med etablering og tiltagens effekt i forhold til at afbøde effekterne af klimaændringerne. MST kan derfor anvende DTU Miljø's særlige kompetencer i forbindelse med klimatilpasning.
- Miljøfremmede stoffer. DTU har en række særlige kompetencer i forhold til miljøfremmede stoffer, f.eks. mikroplast og tungmetaller i grundvand, overfladevand, spildevand og regnvand, hvor DTU Miljø bl.a. deltager i mange store internationale forskningsprojekter med fokus på identifikation og kvantificering af kilder, analyse af overordnede stofstrømme og miljøpåvirkninger og vurdering af indgrebsmuligheder både tæt ved kilden og i behandlingsanlæg. DTU har desuden særlig viden om stoffers skæbne og effekter i vandmiljøet, en viden, som MFVM kan anvende i forbindelse med vurderinger af koncentrationsniveauer og mulige uønskede effekter i vandmiljøet, fx. i relation til Vandrammedirektivet. Herudover dækker DTU Miljø's kompetencer de forskellige indgrebsmuligheder for at begrænse udslip af miljøfremmede stoffer fra spildevands- og regnvandssystemer.

Forskning og generel kompetenceopbygning

Ydelsen indenfor dette indsatsområde:

- Set i lyset af de relevante kompetencer hos DTU Miljø ser MST, at der fremadrettet er gode samarbejdsmuligheder. Der er dog med dette indsatsområde ikke etableret

en egentlig ydelsesaftale med en fastlagt økonomisk binding, da dette ville kræve udvidelse af den nuværende økonomiske ramme.

Forskningsbaseret rådgivning

Ydelserne indenfor dette indsatsområde:

- Set i lyset af de relevante kompetencer hos DTU Miljø ser MST, at der fremadrettet er gode samarbejdsmuligheder. Der er dog med dette indsatsområde ikke etableret en egentlig ydelsesaftale med en fastlagt økonomisk binding, da dette ville kræve udvidelse af den nuværende økonomiske ramme.

3. Organisering og bemanning af samarbejdsfora

Det faglige samarbejde mellem DTU Miljø og MFVM samt rådgivning af ministeriet og opfølgning på status for aftalte konkrete opgaver varetages i overensstemmelse med rammeaftalens bestemmelser (Rammeaftalens afsnit 4.2) af en faglig chefgruppe, jf. kommissorium for chefgrupper. Chefgruppens sammensætning er: Ledelsesgruppen for denne ydelsesaftale består af

Institution	Deltager	Navn
Miljøstyrelsen (Formand)	Kontorchef, Cirkulær Økonomi & Affald	Nis Christensen
Miljø- og Fødevareministeriets departement	Kontorchef, Miljø, Teknologi og Eksport	Tejs Binderup
DTU	Professor, Institut for vand og miljøvidenskab	Thomas Fruergaard Astrup

Chefstyregruppen kan lade sig supplere med ekstra ressourcepersoner efter behov

Arbejdsgruppe tilhørende på indsatsområde 2.1 "Miljø- og livscyklusvurderinger indenfor affaldsområdet"

- AC-tekniker, Jord og Affald, MST (tovholder)
- Fagansvarlig for forskningsbaseret rådgivning på affaldsområdet, DTU Miljø

Arbejdsgruppe tilhørende på indsatsområde 2.2 "Drikkevand, spildevand og klimatilpasning"

- Vandforsyning, MST

Fagansvarlig for forskningsbaseret rådgivning på vandområdet, DTU Miljø.

4. Konsortier og samarbejder

4.1. Nationalt samarbejde

4.2. Internationalt samarbejde

Ikke relevant for denne ydelsesaftale.

5. Økonomi

Denne ydelsesaftale omfatter MFVM's bevilling til forskningsbaseret myndighedsbetjening vedr. for miljø- og livscyklusvurderinger (LCA) på affaldsområdet, som fremgår af finanslovens § 24.34.10.

Ydelsesaftalens bevilling er budgetteret til sektorrelateret forskning og myndighedsrådgivning mv. inden for indsatsområderne som vist i Tabel 1. Bevillingen fordeles indikativt med 50 % til forskning og 50 % til rådgivning. Bevillingen til ydelsesaftalen Miljø- og livscyklusvurderinger på affaldsområdet er på 1,5 mio. kr., som henhører fra aftalen mellem DTU og det tidligere miljøministerium, og som i 2018 løses på uændrede økonomiske vilkår med en overhead på 44 %.

Tabel 1: Den økonomiske ramme i 2018 i mio. kr.

Indsatsområde	I alt	Heraf rådgivning inkl. monitorering	Heraf forskning	Forskningsandel i pct.
Miljø- og livscyklusvurderinger indenfor affaldsområdet	1,5	0,75	0,75	50
Drikkevand, spildevand og klimatilpasning	0	0	0	0
I alt	1,5	1,5	1,5	1,5
<i>Heraf direkte omkostninger</i>				
<i>Heraf indirekte omkostninger</i>				

5.1 Særbevillinger

Ingen.

5.2 Opgaver for andre myndigheder

Ingen.

6. Tillægsaktiviteter

I tillæg til ydelsesaftalen samarbejder Miljøstyrelsen og DTU Miljø om 2 ph.d.-stillinger omhandlende karakterisering af husholdningsaffald:

- Characterization of recyclable materials in Danish household waste
- Characterization and recycling of waste fractions from recycling centers).

Den økonomiske ramme er 2,481 mio. kr. i 2017, og der henvises til særskilt aftalegrundlag for ph.d. samarbejdet.

7. Arbejdsprogram

Arbejdsprogrammet for 2018 vedlægges denne ydelsesaftale som bilag.